

ГУЛАГ. ІСТОРІЯ БОРОТЬБИ: УКРАЇНСЬКИЙ ВИМІР

30 листопада 2023 р. у м. Києві у приміщенні Українського кризового медіа-центру (вул. Хрещатик, 2) Міністерством молоді та спорту України було презентовано інформаційні матеріали «ГУЛАГ та його в'язні» в рамках Всеукраїнської акції «Єдина Україна», організатором якої є Мінмолодьспорту спільно з державною установою «Всеукраїнський молодіжний центр», Українським інститутом національної пам'яті та Всеукраїнською громадською організацією «Молодий Народний Рух».

Головна мета заходу – всебічно розкрити репресивну історію ГУЛАГу та яскраво висвітлити звитяжну боротьбу українців за власну державність і свою самобутність як одну з важливих складових формування національної пам'яті про історичні події та героїчну незламність духу українського народу, який у буремному ХХ ст. зі зброєю в руках виборював Українську Самостійну Соборну Державу, обстоював свої права та національну ідентичність, а наразі, вже у ХХІ ст., боронить Україну від російських загарбників.

Модератором поважного національно-патріотичного дійства стала начальник Управління утвердження української національної та громадянської ідентичності Міністерства молоді та спорту України Аліна Грушина. У вступному слові вона привітала організаторів і учасників заходу та, зокрема, наголосила: «Наш проект «Єдина Україна» набирає обертів, і ті заходи, які в межах цього проекту реалізуються, також стають популярними. У нас сьогодні така ситуація, що дуже мало інформації

про справжню історію, про результати та наслідки окупаційних режимів, особливо під час війни. Ми, зі свого боку, намагаємося створювати за допомогою наших партнерів, колег та інформаційну кампанію, ті інформаційні продукти, які дозволять більш роз'яснити, як воно усе відбувалося» [2].

У свою чергу заступник міністра молоді та спорту Владислав Яцук розповів присутнім про головну мету, особливості та першочергові завдання, які перед собою поставили організатори проекту «Єдина Україна», і наголосив про важливість пам'ятати трагічні сторінки української історії та робити з них правильні висновки.

Опісля цих виступів учасники заходу переглянули документальний фільм «ГУЛАГ. Історія боротьби» [1].

По закінченні показу фільму Аліна Грушина надала слово кандидату історичних наук, співробітниці Українського інституту національної пам'яті Лесі Бондарук (вона виступала в онлайн-режимі). Треба відзначити, що свою наукову діяльність дослідниця розпочинала у Науково-дослідному інституті українознавства МОН України. У своєму короткому виступі вона акцентувала увагу на безперервності боротьби українського народу за свободу і незалежність, а сучасна російсько-українська війна є безпосереднім продовженням цієї героїчної борні. На її переконання, український уряд має виставити рахунок країні-агресорці як спадкоємиці СРСР повноцінний рахунок за ГУЛАГ та за інші жакливі злочини тоталітарної імперії.

Співробітниця Українського

інституту національної пам'яті, кандидат історичних наук Марія Тахтаулова запропонувала учасникам подивитися ще три коротких відеоролики на історичну тематику і наголосила, що наразі співробітники Українського інституту національної пам'яті намагаються робити національну історію популярнішою для громадян України й створюють різноманітний контент від кількахвилинних відеороликів до повноцінних лекцій.

Перший фільм був присвячений темі голоду 1921–1923 років; другий – повномасштабній російсько-українській війні, а саме розповіді дівчинки-школярки про окупацію рашистами її села Ягідне в лютому – березні 2022 р.; третій – про голод 1946–1947 років.

Начальник Управління забезпечення реалізації політики національної пам'яті в регіонах Українського інституту національної пам'яті Олена Охрімчук (вона виступала в онлайн-режимі) розповіла, що, за результатами соціологічного дослідження, наразі українці найбільше отримують історичних знань саме з ютубу. Також вона додала, що «презентований відеоролик про повстання в ГУЛАГу та відеоролики про історію масових голодів і голодоморів підтверджують той факт, що перебування України в складі Радянського Союзу – це історія безперервних масових голодів, депортацій, політичних репресій» [2]. Наостанок свого виступу вона наголосила: «Ми робимо історію активною. Нашу історію треба перетворити на лють як зброю в російсько-українській війні».

Голова Всеукраїнської громадської організації «Молодий Народний Рух» Ярослав Ференчак у своєму виступі, зокрема, акцентував на важливості співпраці громадського сектору з державними

структурами й науковими інституціями для консолідації всіх сил української нації задля перемоги над російськими окупантами. На його переконання, «проект «Єдина Україна» допомагає єднанню українців та наближає нашу перемогу над рашистами».

У свою чергу модератор заходу Аліна Грушина подякувала режисеру короткометражного документального фільму «ГУЛАГ. Історія боротьби» Глібу Осташову та всім членам його команди за якісний і надзвичайно інформативний кінотвір, який допоможе українцям краще пізнати власну історію та цінувати українську державність. Також вона висловила впевненість, що проект «Єдина Україна» буде розвиватися й сприятимегуртуванню українців у потужну українську політичну націю.

В обговоренні переглянутих фільмів взяв участь кандидат історичних наук, завідувач відділу української етнології Науково-дослідного інституту українознавства МОН України Юрій Фігурний. Він подякував за запрошення організаторам та привітав учасників презентації від імені директора Інституту Василя Чернеця і вчених-українознавців з успішним проведенням потужного національно-патріотичного дійства. У своєму виступі науковець, зокрема, відзначив: «По-перше. Мене дуже зачепило, що деякі виступаючі постійно називали кінотвір «ГУЛАГ. Історія боротьби» «роліком». Ні! Це не «ролік», комерційний, рекламний тощо, а досить якісний короткометражний документальний фільм, у який його творці вклали багато зусиль, знань, душі й життєвої енергії. Треба цінувати, а не знецінювати працю своїх колег. По-друге. Наразі є дуже важливим й актуальним донесення до

громадян Української Держави всієї повноти правди про жорстокий тоталітарний режим, оскільки й зараз у багатьох з них, незалежно від віку, ще залишається пієтет до СРСР і радянського минулого. Тому треба повсякчас нагадувати про людиновбивство, жахливі репресії, ГУЛАГ, голодомори, геноцид, Другу світову війну та інші злочини комуністсько-більшовицького режиму, про те, скількох мільйонів людських життів коштував українцям програш Української соціальної революції та Національно-визвольних змагань 1917–1921 рр. По-третє. Треба не мимохити, а активно наголошувати, що більшовики винайшли надзвичайно дієву зброю у боротьбі зі своїми опонентами – терор голодом. Саме голодом вони спочатку знекровили, а згодом ліквідували численні антибільшовицькі селянські повстання 1921–1923 рр. Саме за допомогою голоду більшовики загнали українське селянство у колгоспне рабство у 1932–1933 рр. Саме голодом 1946–1947 рр. вони упокорили українців, які відчували деяке послаблення сталінського режиму після Другої світової війни. Проте там, де активно діяла Українська Повстанська Армія, сталіністи спасували, на тих теренах терор голодом не спрацював. По-четверте. Жахливий досвід ГУЛАГу сучасна російська влада актуалізувала вже під час повномасштабної фази російсько-української війни. Наразі є дуже актуальним створення документального фільму про трагедію в рашистському концтаборі Оленівка. Тоді в ніч з 28 на 29 липня 2022 р. загинуло півсотні українських військовополонених, а ще понад сто отримали поранення. Непокаране зло – повертається. Тому треба,

щоби громадяни Української Держави були проінформовані, а значить, озброєні у боротьбі з російськими загарбниками!». Завершуючи свій виступ, Юрій Фігурний подякував творцям фільму і наголосив: «Той народ, який пам'ятає історію, має право на життя і майбуття. Повага – організаторам заходу. Побажання – створити фільм про трагедію в рашистському концтаборі Оленівка. Разом до перемоги!».

Треба відзначити, що кожен учасник заходу отримав від його організаторів подарунковий набір у вигляді унікальної торбинки з символікою проекту «Єдина Україна», серії інформаційних плакатів («ГУЛАГ. Історія боротьби», «Соловки. Сандармох», «Кенгірське повстання», «Норильське повстання», «Воркутинське повстання», «Антон Олійник», «Михайло Сорока», «Валентин Мороз») та настільної патріотичної родинної гри «Кордон».

У повідомленні використані фото Артема Москаленка [2] та наукового співробітника відділу інформаційного забезпечення та наукових комунікацій НДІУ Олександра Сцібана.

ЛІТЕРАТУРА

1. ГУЛАГ. Історія боротьби. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=4jZqjhmVCBs>
2. У Києві презентували інформаційний курс «ГУЛАГ. Історія боротьби». URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3794219-u-kyevi-prezentovali-informacijnij-kurs-gulag-istoria-borotbi.html>

Юрій ФІГУРНИЙ

orcid.org/0000-0002-6463-0920

кандидат історичних наук, завідувач відділу української етнології НДІУ